

องค์ประกอบสร้างชีวิตจิตครูคำสอน

ชีวิตจิตคริสตชนคืออะไร แม้ว่าในพระคัมภีร์คำว่า “ชีวิตจิต” หมายถึงพระจิตผู้ทำให้ประวัติศาสตร์การไถ่กู้มีชีวิตชีวา และกลายเป็นต้นกำเนิดของชีวิตใหม่ของพระเจ้าในโลกนี้ ชีวิตจิตคริสตชนในยุคแรกเริ่ม รับหนทางอันตรายโดยผ่านความคิดเกี่ยวกับมนุษย์ว่าแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ร่างกายและจิตใจ วรรณกรรมทางด้านจิตวิญญาณจำนวนมากได้ถูกรอบงำโดยไม่รู้ตัว ด้วยอุดมคติของมนุษย์ที่เน้นด้านจิตใจอยู่เหนือความใส่ใจในด้านวัตถุ พยายามดิ้นรนเพื่อให้วิญญาณและจิตใจได้รับความบริสุทธิ์ แต่ในหนทางของความเข้าใจของคริสตชนที่แท้จริง มนุษย์เป็นองค์รวม (ของกายและจิต-ผู้แปล) ซึ่งพระจิตเจ้าสถิตอยู่ และชีวิตฝ่ายจิตนั้นเป็นที่เข้าใจว่าเป็นชีวิตในพระจิตของพระคริสต์ผู้ทรงกลับคืนพระชนมชีพ

ดังนั้นเราอาจจะกล่าวว่าชีวิตจิต คือการสร้างความเชื่อตามความสามารถเฉพาะบุคคล กระแสเรียกและพระพรพิเศษของแต่ละคน เพื่อที่จะตอบสนองต่อพระจิตเจ้าอย่างเหมาะสม เราสามารถที่จะจำแนกได้เป็น 3 องค์ประกอบดังนี้ การเผยแสดงในฐานะเป็นกิจการของพระจิตเจ้า ความเชื่อในฐานะการตอบรับในพระจิตเจ้าต่อการเผยแสดง และการสร้างการตอบสนองความเชื่อเพื่อทำให้ตรงประเด็นและได้รับการยอมรับ

ชีวิตจิตของครูคำสอนคืออะไร

1) ความสามารถในการรับการเผยแสดงจากพระเจ้า ตามสภาพสังคายนาวาทีกันครั้งที่ 2 การเผยแสดงก่อนจะเป็นความจริงที่พระเจ้าสื่อสารกับมนุษยชาติ เป็นการกระทำของความสัมพันธ์ส่วนบุคคลซึ่งเริ่มด้วยพระดำริของพระเจ้า “โดยการเผยแสดงนี้แล้ว พระเจ้าซึ่งไม่สามารถมองเห็นได้ (เทียบ 1 คร 15:1, 1 ทธ 1:17) จากความรักอันบริบูรณ์กล่าวต้อนรับมนุษย์ในฐานะเพื่อน (เทียบ อพย 33:11, ยน 15:14-15) และเคลื่อนย้ายไปมาในท่ามกลางพวกเขา (เทียบ บรค 3:38) เพื่อเชิญพวกเขาให้เข้าไปในกลุ่มพระองค์” (DV 2) โดยผ่านทาง การเผยแสดง พระเจ้าไม่ได้หยุดเสนอความจริงเพื่อจิตใจของมนุษย์ แต่พระองค์เริ่มโดยการรู้จักและรักมนุษย์ด้วยความรักที่เปลี่ยนแปลงรูปแบบ เมื่อกิจการของพระเจ้าในชีวิตของมนุษย์พัฒนาในประสบการณ์ที่รับรู้ได้ มนุษย์ก็รู้จักพระเจ้าผู้ซึ่งอยู่ใกล้เขากว่าที่เขาอยู่ใกล้พระองค์ ครูคำสอนคือผู้ที่ได้รับการเผยแสดงนี้ เขาจะต้องเปิดใจทั้งหมดและน้อมรับพระเจ้าอย่างกระตือรือร้น เขาต้องยอมให้พระเจ้าทรงนำ เมื่อสิ่งนี้เกิดขึ้นเขาจะได้มีประสบการณ์กับพระเจ้าซึ่งเราเรียกว่าการเผยแสดง พระเยซูต้องการสิ่งนี้เท่านั้นจากศิษย์ของพระองค์ พระองค์ไม่ได้ต้องการความรู้ด้านข้อความเชื่อ แต่เรียกร้องความรู้เกี่ยวกับพระองค์ ผู้ถูกส่งออกไปประกาศพระวรสารควรจะอยู่กับพระองค์ “เริ่มตั้งแต่พิธีล้างของยอห์น จนถึงวันที่พระองค์เสด็จขึ้นสู่สวรรค์นั้น” (กจ 1:22) ครูคำสอน

ควรจะได้พบกับพระเยซูผู้ทรงกลับคืนพระชนมชีพ และยอมรับว่าพระองค์กลับมีชีวิตหลังจากสิ้นพระชนม์

จากทั้งหมดนี้เป็นที่ชัดเจนว่าคุณสมบัติประการแรกของครูคำสอน **เป็นคนที่มิประสบความสำเร็จของพระคริสต์** คนเช่นนี้เท่านั้นจึงสามารถสื่อสารการเผยแสดงแก่บุคคลอื่น “เราประกาศเรื่องราวเกี่ยวกับพระวาทะแห่งชีวิต ซึ่งเป็นอยู่แล้วตั้งแต่แรกเริ่ม เราได้ฟัง เราได้เห็นด้วยตาของเรา เราได้เฝ้ามอง และเราได้สัมผัสด้วยมือของเรา ชีวิตนั้นได้ปรากฏ เราได้เห็นและได้เป็นพยาน เราประกาศให้ท่านทั้งหลายรู้ถึงชีวิตนิรันดร์ ซึ่งอยู่กับพระบิดาและปรากฏให้เราเห็น สิ่งที่เราได้เห็นและได้ฟังนี้ เราประกาศให้ท่านทั้งหลายรู้ด้วย เพื่อท่านจะได้สนิทสัมพันธ์กับเรา ความสนิทสัมพันธ์นี้คือความสนิทสัมพันธ์กับพระบิดา และกับพระบุตรของพระองค์ คือพระเยซูคริสต์เจ้า”(1 ยน 1:1-3) เพื่อว่าประสิทธิภาพของการรับการเผยแสดงนี้อาจจะเกิดขึ้นจริง จำเป็นที่ครูคำสอนจะทำตัวให้ว่างเปล่าจากความคิดที่ได้รับมาก่อนหน้านี้ทั้งหมด และจะต้องปล่อยวางความเชื่อที่มีอย่างมากที่สุด

2) **การมีส่วนร่วมในชีวิตของชุมชน** ครูคำสอนเป็นผู้ซึ่งมีประสิทธิผลของชุมชนพระศาสนจักร เช่นเดียวกับชุมชนของโลกที่เขาถูกส่งไป ความเชื่อเป็นความสัมพันธ์กับพระเจ้าซึ่งได้เปิดเผยพระองค์ต่อทุกคน ประการแรกเขาต้องเป็นของชุมชนพระศาสนจักร ไม่ใช่เพียงแค่มีความเชื่อในข้อความเชื่อและกฎหมายของพระศาสนจักรเท่านั้น แต่ยังรวมถึงความสามารถของเขาในการเปิดเผยตนเองต่อสมาชิกอื่นๆ ทั้งหมดของพระศาสนจักรด้วย เขาถูกส่งไปเพื่อสื่อสารความเชื่อซึ่งโดยพื้นฐานประกอบด้วยความสัมพันธ์ ด้วยเหตุนี้บทบาทผู้สื่อสารความเชื่อของพระศาสนจักร ต้องไม่เป็นเพียงข้อจำกัดในการสื่อสารคำสอนของอาจารย์มานูเอล (Magisterium) แต่เป็นการแบ่งปันในชีวิตของความรักในชุมชนที่เขาอยู่ นี่คือนสิ่งที่เราเรียกว่าพระธรรมล้ำลึกคริสตชน ซึ่งครูคำสอนถูกเรียกให้สื่อสารกับคนอื่น ดังนั้นพื้นฐานต่อความรู้สึกถึงความลึกซึ้งของคริสตชน คือโครงสร้างความรู้ลึกที่มีอิทธิพลจากความคิดเห็นภายในส่วนตัว ซึ่งสัมผัสได้นี้ต้องแสดงออกมา ผลสรุปสำหรับชีวิตจิตของครูคำสอน คือเขาควรจะเป็นบุคคลซึ่งมีความรู้สึกเป็นของพระศาสนจักรอย่างลึกซึ้ง

3) **การมีส่วนร่วมในชีวิตของโลก** ครูคำสอนคือบุคคลซึ่งถูกส่งเข้าไปในโลก ดังเช่นพระบิดาทรงส่งพระเยซูออกไป เปรียบได้ว่าครูคำสอนต้องสามารถเปิดเผยตัวเอง ต่อผู้คนที่หลากหลายที่เขาถูกส่งไปในรูปแบบของมนุษย์ที่แท้จริง ความต้องการในการเปิดเผยต่อโลกในส่วนของครูคำสอน มาจากข้อพิจารณาดังต่อไปนี้ **ประการที่หนึ่ง**พระเจ้าตรัสผ่านประชากรในปัจจุบันผ่านสัญญาณแห่งกาลเวลา **ประการที่สอง**พระวาจาที่เราประกาศคือข่าวดี ซึ่งตรงข้ามกับข่าวร้ายที่เราพบในสังคมมนุษย์ **ประการที่สาม**การสอนคำสอนของเรามุ่งที่การมาถึงของพระอาณาจักรพระเจ้า ซึ่งไม่ใช่สิ่งอื่นใดแต่คือโลกที่ได้รับการเปลี่ยนแปลงโดยพระวาจา ก้อนอิฐสำหรับก่อสร้างซึ่งเราใช้ในการสร้างพระอาณาจักรของ

พระเจ้านั้นเราพบได้ในโลกนี้ ด้วยเหตุนี้ครุคำสอนควรมีความรู้สึกมีส่วนร่วมอย่างลึกซึ้งในโลกที่เขาถูกส่งไป

4) **ชีวิตจิตของพระวาจา** พระวาจาในพระคัมภีร์ไม่ใช่ทางผ่านของความคิด ในฐานะของเครื่องหมายของความสัมพันธ์ นั้นเป็นเหตุผลว่าคนที่สื่อสารพระวาจาของพระเจ้าต่อโลกคือพระจิตเจ้า ด้วยเหตุนี้เพื่อจะได้รับพระวาจามีเงื่อนไขเฉพาะคือการฟัง ซึ่งเป็นทัศนคติของบุคคลที่เป็นผู้พูด การเปลี่ยนใจโดยบุคคลซึ่งเปิดอย่างสิ้นเชิงต่อผู้พูด ว่านอนสอนง่ายต่อเงื่อนไขของผู้สื่อสาร ผลลัพธ์ของการรับฟังพระวาจาคือความเป็นหนึ่งเดียวกันระหว่างผู้ฟังและผู้พูด ทุกคนที่ถูกพระเยซูเจ้าส่งไปทำภารกิจคือบุคคลที่ได้รับพระวาจาของพระคริสต์ โดยการยอมรับแบบไม่มีเงื่อนไข แท้จริงแล้วบุคคลผู้ซึ่งพยายามจะเข้าใจพระวาจาด้วยสติปัญญาได้ละทิ้งพระองค์ไป ในขณะที่คนที่ยอมรับพระวาจาด้วยหัวใจยังคงอยู่กับพระองค์ “ซีโมน เปโตรทูลตอบว่า พระเจ้าข้าพวกเราจะไปหาใครเล่า พระองค์มีพระวาจาแห่งชีวิตนิรันดร์” (ยน 6:68)

ผลแห่งการยอมรับพระวาจาเป็นดังนี้ ประสบการณ์การเป็นบุตรของพระเจ้านำพวกเขาไปสู่การภาวนา พวกเขาถูกท้าทายให้เป็นพยานแห่งความจริง เนื่องจากเป็นผลซึ่งพวกเขาได้ประกาศไม่เห็นชอบกับสิ่งชั่วร้าย พวกเขาได้กลายเป็นประกาศกแห่งพระอาณาจักร ครุคำสอนที่แท้จริงต้องผ่านการเปลี่ยนแปลงนี้ แล้วสิ่งที่เขาสื่อสารจะเป็นพระวาจาซึ่งกลายเป็นพระกายและพระโลหิตพระคริสตเจ้า พระเยซูคริสตเจ้าเป็นวาจาที่พวกเขาทั้งหลายคือประกาศกสมัยปัจจุบัน ซึ่งได้ยืนยันพระวาจาที่ทรงชีวิต พระเจ้าทรงปลดปล่อยพวกเขาจากตนเอง จากคุณค่าของโลกซึ่งอยู่รอบตัวพวกเขา และจากบาปและความตาย กลายเป็นช่องทางแห่งความสว่างามเพื่อผู้อื่น เราถูกส่งไปประกาศพระองค์และไม่ใช้เพียงคุณค่าแห่งพระวรสารเท่านั้น โดยอาศัยการทำงานของครุคำสอน พระคริสตเจ้าได้กลับมีชีวิตในชีวิตของประชากรในฐานะพระวาจาที่ให้ชีวิต

5) **ครุคำสอนคือผู้สื่อสารที่ไม่ใช่เพียงเป็นผู้บอกเท่านั้น** เงื่อนไขประการแรกซึ่งจำเป็นสำหรับผู้สื่อสาร คือเขาสามารถสัมพันธ์กับผู้ที่เขาสื่อสารด้วย แท้จริงแล้วการสื่อสารประกอบด้วยสิ่งนี้ จำเป็นต้องมีการกลับใจที่แท้จริงในส่วนของผู้สื่อสาร ในการสื่อสารโดยปกติเราใช้ภาษาสัญลักษณ์ซึ่งมีอยู่ในตัวบุคคล นั้นหมายความว่าผู้สื่อสารพยายามแบ่งปันชีวิตของตนแก่ผู้ที่เขาสื่อสารด้วย เขาจะต้องเป็นคนที่ทำอะไรเพื่อคนอื่น เป้าหมายของเขาไม่ใช่เพื่อเปลี่ยนแปลงคนอื่น แต่เพื่อเข้าไปเป็นหนึ่งเดียวกับคนอื่น นี่เป็นรูปแบบตัวอย่างที่สมบูรณ์ของการทำงาน ซึ่งครุคำสอนควรปฏิบัติตามในขณะที่เขาสืบต่อพันธกิจของพระเยซูคริสตเจ้า

6) **ครุคำสอนเป็นคนที่มีความเห็นอกเห็นใจประชาชน** หนึ่งในคุณสมบัติของพระเยซูคริสตเจ้า ผู้ประกาศพระวาจาที่เป็นแบบอย่างคนแรก คือความสงสาร (Compassion) ต่อประชาชนทั้ง

มวลซึ่งมาหาพระองค์ ก่อนที่จะเทศน์สอนและก่อนที่จะกระทำอัศจรรย์ พระเยซูเจ้ารู้สึกสงสารคนที่มี ความต้องการ ความสงสารนี้ทำให้พระองค์เปิดเผยความรักที่เปี่ยมด้วยความเมตตาของพระเจ้าต่อทุก คน ครูกำสอนควรทำให้สิ่งนี้กลายเป็นคุณสมบัติพิเศษของเขา ในการปฏิบัติพันธกิจให้ประสบ ผลสำเร็จ

จากสิ่งที่เราได้กล่าวถึงข้างต้นนี้ เราอาจสรุปได้ว่าครูกำสอนคือคนที่มีความเชื่อ เป็นพยานต่อ พระวรสาร พยานต่อพระศาสนจักรและคนที่มีความสัมพันธ์ลึกซึ้งกับพระเจ้า คนที่สัมพันธ์กับทุกคน ด้วยความรักและความเมตตา ดังนั้นเราเห็นชีวิตจิตจากพันธกิจของเขา นอกจากนั้นจำเป็นที่จะต้อง กล่าวไว้ว่า คุณสมบัติเหล่านี้ไม่เพียงแต่จะทำให้เขาเป็นผู้ประสบความสำเร็จในการทำงานเท่านั้น สิ่ง เหล่านี้เป็นบ่อเกิดให้งานของเขาไหลลื่น ด้วยเหตุนี้หากปราศจากคุณสมบัติเหล่านี้ แม้ว่าเขาจะเป็นคนมี ความรู้ความสามารถแบบมืออาชีพก็ตาม ความสามารถของเขาจะไม่ใช่เป็นครูกำสอน นี่เป็นสิ่งที่นำเรา มาสู่หัวข้อที่สำคัญมากในการอบรมครูกำสอน นี่กลายเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมากขึ้นในปัจจุบัน เพราะ พระศาสนจักรในอนาคตซึ่งฆราวาสถูกเรียกให้มารับหน้าที่ย่างมีสิทธิเต็มที่ในงานของพระศาสนจักร ครูกำสอนจะต้องแสดงบทบาทที่สำคัญมากๆ

วิธีการใหม่ในการฝึกอบรมครูกำสอน

หากภาพลักษณ์ของครูกำสอนสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงตามที่เราได้บรรยายไว้ข้างต้น จำเป็นอย่างยิ่งที่การฝึกอบรมจะต้องได้รับการทำให้มีชีวิตชีวาใหม่ เราจำเป็นต้องทำให้ครูกำสอน กลายเป็นตัวละครที่มีชีวิตจริงๆ ในชุมชน เขาจำเป็นต้องฝึกความเป็นผู้นำซึ่งอำนวยความสะดวกอย่าง แท้จริงต่อการทำงาน ซึ่งมีคุณสมบัติและพรสวรรค์มากมาย ซึ่งพระจิตเจ้าได้ประทานแก่สมาชิกทั้งมวล ของชุมชนคริสตชน พวกเราใช้พลังงานและทรัพยากรมากมายสำหรับการฝึกอบรมพระสงฆ์ โปรแกรมการฝึกหัดที่คล้ายคลึงกันและชีวิตจิตที่คล้ายคลึงกันแห่งพันธสัญญา ต้องได้รับการแสดงออก ในการอบรมครูกำสอน ซึ่งอาจจะทำให้เกิดคำถามในการเลือกผู้สมัครที่เหมาะสมสำหรับงานนี้ขึ้นมาทันที อันดับแรกพระศาสนจักรต้องเข้าใจงานของครูกำสอน ว่าเป็นการอุทิศตนอย่างแท้จริง เป็นการ เรียกจากพระเจ้าที่มีต่อบุคคลต่างๆ โดยเฉพาะเจาะจง ไม่ใช่เป็นงานที่ได้รับการมอบหมายให้ทำจาก ผู้จัดการของสถาบันเท่านั้น แต่เป็นงานของพระจิตเจ้าในพระศาสนจักรซึ่งเรียกบุคคลพิเศษมาทำงานนี้

การชี้แจงเกี่ยวกับประเด็นครูกำสอนสมัยปัจจุบัน

คำถามซึ่งถูกถามในปัจจุบัน เกี่ยวกับความเกี่ยวข้องของการอุทิศตนและงานของครูกำสอน อาจจะมาจากสถาบันซึ่งตั้งขึ้นอย่างถาวรในพระศาสนจักร บางคนกล่าวว่า เมื่อมีสังฆานุกรแล้วเรา

จำเป็นต้องมีครูคำสอนด้วยหรือ จากสิ่งที่ข้าพเจ้าได้กล่าวไว้ข้างต้นเป็นที่ชัดเจนว่าบทบาทของสังฆานุกรและบทบาทของครูคำสอนนั้นแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง

หากเรายอมรับฆราวาสเป็นส่วนหนึ่งของพระศาสนจักร เราจะเลิกสับสนระหว่างสังฆานุกรกับครูคำสอน ด้วยเหตุนี้เราอาจสรุปได้ว่างานของครูคำสอนต้องดำเนินต่อไปในพระศาสนจักร อย่างไรก็ตามในความเข้าใจใหม่ที่ว่าพระศาสนจักรที่เป็นชุมชน ที่มีพื้นฐานความสำคัญของศีลล้างบาป และไม่ใช่จากความสำคัญของศีลบวช งานของครูคำสอนจำเป็นต้องได้รับการทบทวนและได้รับการวางแผนใหม่ในพระศาสนจักร

บทสรุป

ชีวิตจิตของครูคำสอนมีบทบาทสำคัญสุดยอดในพันธกิจของพระศาสนจักร พระวาจาของพระเจ้าเข้าถึงชีวิตของคริสตชนฆราวาส และโดยทางพวกเขาเข้าถึงชีวิตประจำวันของโลก โดยผ่านทางงานของครูคำสอน เนื่องจากงานของเขาไม่ใช่เพียงแต่การสอนศาสนา แต่เป็นการปลุกฝังความเชื่อซึ่งประกอบอยู่ในการอำนวยความสะดวก ความสัมพันธ์ระหว่างพระเจ้ากับประชากรของพระองค์และระหว่างประชาชนด้วยกันเอง คนที่มีลักษณะเป็นครูคำสอนสำคัญมากกว่าความรู้และทักษะที่เขามี นอกจากนั้นเป้าหมายสูงสุดของการปลุกฝังความเชื่อเป็นการสร้างชุมชน ความสามารถของเขาในการสร้างบรรยากาศ ที่ช่วยทำให้เกิดขึ้นนั้นเป็นสิ่งสำคัญ ความสามารถนี้ขึ้นอยู่กับคุณภาพตัวตนของเขา มากกว่าคุณสมบัติของเขา

ด้วยเหตุนี้ครูคำสอนเองสำคัญมากกว่าหนังสือใดๆ แม้แต่เนื้อหาที่เขานำมาจากหนังสือต้องเป็นส่วนหนึ่งของเขาด้วย

ครูคำสอนได้รับความไว้วางใจ ให้อบรมเด็ก เยาวชนและผู้ใหญ่ ในภาพลักษณ์ของพระคริสตเจ้า และทำให้พวกเขาตระหนักรู้ภายในตนเอง เรื่องอาณาจักรของพระเจ้าซึ่งอยู่ที่นี้ นี่เป็นเรื่องพระหรรษทาน แต่ก็ยังต้องการทรัพยากรมนุษย์ เพื่อนำเรื่องนี้เข้าไประบบทำงานในสภาพการณ์เฉพาะ

พันธกิจของครูคำสอน ต้องมอบพระคริสตเจ้าแก่คนอื่น ครูคำสอนจะปฏิบัติให้มีประสิทธิภาพต้องให้พระคริสต์เป็นผู้นำชีวิต เขาต้องยอมอุทิศตนแด่พระคริสตเจ้า เขาต้องฉายรัศมีความรักเมตตาของพระคริสตเจ้าในชีวิตของตน เหตุนี้จึงจำเป็นที่เขาเองต้องได้รับข่าวดี เขาต้องเปี่ยมด้วยพระจิตเจ้า และเขาเองต้องให้พระจิตเจ้าทรงนำ

ครูคำสอนจะเป็นผู้สื่อสารกับทุกคนที่มาสัมผัสกับเขา มิใช่แค่คุณค่าพระวรสาร แต่เป็นพระวรสารเองซึ่งเป็นพระบุคคลของพระคริสต์ผู้ทรงกลับคืนพระชนม์ มิใช่แค่ชีวิตจิตเท่านั้น แต่เป็นพระจิตเจ้าผู้ทรงชีวิตและผู้ให้ชีวิต มิใช่แค่พระหรรษทานของพระเป็นเจ้า แต่ความตระหนักรู้ของประชาชน

ในฐานะเป็นบุคคลที่พระเจ้าทรงรักและทุกคนรัก ครูคำสอนผู้เต็มบทบาทนี้ในชุมชนคริสตชน จะเป็นผู้กระทำที่บังเกิดผลในอาณาจักรสวรรค์ ซึ่งเป็นเป้าหมายสูงสุดของพันธกิจการประกาศข่าวดีของพระศาสนจักร

แปลจากบทความ The elements that constitute the Spirituality of the Catechists โดย Paul Puthanangady ใน **Lay Catechists** สำนักพิมพ์ Nitika Don Bosco, Kolkata, West Bengal, India 2003 p. 42-46, 49-50.

โดย อ.สมศรี มธุรสสุวรรณ และพระสังฆราชวิระ อาภรณ์รัตน์ 22 สิงหาคม 2554

คำถามเพื่ออภิปราย

1. ท่านคิดเห็นอย่างไร เพื่อการอบรมครูคำสอนให้ดีขึ้นในประเทศไทย?
2. ครูคำสอนควรเข้าไปมีส่วนในชีวิตชุมชนด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองหรือไม่ อย่างไร?
3. ครูคำสอนปัจจุบันควรมุ่งด้านชีวิตจิตหรือไม่ ทำไม อย่างไร?
4. ชีวิตจิตเฉพาะของครูคำสอนในประเทศไทย?
5. ชีวิตจิตเฉพาะของครูคำสอนในสังฆมณฑลของเรา?